

Posudek vedoucí diplomové práce

Magisterský program RS UK FHS v Praze

Název práce: **Psychické prožívání neplodnosti a asistované reprodukce z pohledu neplodného jedince**

Jméno studenta: **Bc. Lucie Vinterová, DiS.**

Zaměření studia: řízení

Posudek vypracovala: Mgr. Blanka Tollarová, Ph.D.

Datum: 28. 5. 2015

Práce Lucie Vinterové se zabývá tématem prožívání neplodnosti a procesu asistované reprodukce z pohledu neplodných žen. Autorka se snaží zjistit, jak ženy prožívají asistovanou reprodukci, jaké strategie uplatňují, aby proces IVF a z něj plynoucí stres zvládly, a jak jejich prožitek ovlivňuje přístup personálu centra asistované reprodukce.

Ke zjištění odpovědí na své otázky volí autorka cestu vlastního výzkumu – provedla rozhovory s několika páry i samotnými ženami, které podstoupily (či v době dotazování stále podstupovaly) asistovanou reprodukci, a zjišťovala, jak tito lidé celý proces vnímají a prožívají, jak proměňuje jejich život i partnerský vztah. Zvolený výzkumný přístup je pro danou úlohu přiměřený, autorka měla zajištěn vstup do terénu a byla schopna výzkum dobře uskutečnit a data kvalitně analyzovat.

Ve výsledku se ale analýza ani diplomová práce jako celek nepodařila. Jako vedoucí práce vím, že diplomantka sbírala data od roku 2014 a s analýzou začala včas. Pak se ovšem zkomplikovala situace: někteří respondenti kvůli vypjaté osobní situaci odvolali souhlas se zpracováním informací z jejich rozhovoru. K tomu diplomantka řešila mnoho osobních problémů, které jí neumožnily se diplomové práci věnovat tak, jak by zaslouhovala. Práce byla psána opravdu horkou jehlou a pod časovým tlakem termínu odevzdání. Výsledkem je bohužel text, který je daleko za diplomantčinými schopnostmi a také, a to je pro posouzení důležitější, který v některých ohledech nesplňuje kritéria pro magisterskou diplomovou práci.

Práce trpí mnoha „klasickými“ problémy závěrečných prací: text není propojeným celkem, který by od začátku do konce explicitně sledoval jeden cíl a v jednotlivých částech textu k němu přispíval. Všechny kapitoly práce jsou relevantní, vztah k hlavní otázce ale není u žádné z teoretických kapitol uveden, autorka předpokládá, že témata spolu souvisejí, ale souvislost sama nekonkretizuje, kapitoly s hlavním tématem explicitně nepropojuje. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou – empirická část nijak neodkazuje na část teoretickou, zjištění nejsou k uvedeným tématům nebo konceptům vztažena, obsahově jim sice odpovídají, ale souvislosti si čtenář musí dovodit sám. Práce je v tomto ohledu naprosto nedotažená. Předložené

výsledky jsou jen základním soupisem témat, která se objevují v datech, často jde o převyprávění a jednoduché přebírání výroků respondentek, jakoby to byla autorčina analytická zjištění. Místy je výběr témat tak zúžen, že opomíjí mnohé relevantní skutečnosti a zjištění jsou prezentována, jakoby tyto skutečnosti neexistovaly (například dynamika vývoje v manželském páru při opakovaných neúspěšných pokusech o asistované oplodnění).

Kapitoly v teoretické části jsou výčtově naskládány jedna za druhou bez autorského propojení a výkladu aspektu tématu, kterým se kapitola zabývá. Není jasné, jak byly zvoleny jejich proporce – velkou část zabírá technický popis neplodnosti a asistované reprodukce, oproti tomu témata, která mají být v centru pozornosti diplomové práce, tedy psychické dopady neplodnosti, etická dilemata a komunikace mezi zdravotníky a pacienty, tak obsáhlé nejsou. Nejde ale jen o rozsah pojednání, větším problémem je jeho způsob. Už jsem uvedla, že nejde o autorčin výklad vybraného tématu, ale o v podstatě nesouvislé výčty informací, jejichž zdroje jsou někdy nejasné (a často neuvedené), zjevně zcela základní, resp. dílčí, nedochází k žádnému porovnání přístupů nebo zjištění více autorů.

V kapitole o etických problémech nejsou etické problémy nijak vztaženy k tématu práce, resp. bych řekla, že jsou zde prezentována dilemata, která s tématem vlastně nesouvisí (problém, odkdy je člověk člověkem, je, domnívám se, tématem spíše pro otázky potratů, případně pro text zaměřený na biotechnologie; stejně tak není jasná souvislost tématu náhradní matky či genetické identity). Kapitola obsahově zcela „visí ve vzduchu“, navíc jsou problémy vypsané velmi stručně až nesrozumitelně. V kapitole je naprosté minimum odkazů na literaturu, není tedy ani jasné, odkud jsou zdroje čerpány, a nejsou ani diskutovány žádné typy přístupů k tématu.

Za klíčovou bych – vzhledem k tématu práce – považovala kapitolu o psychických problémech neplodnosti. I ta je však pojata velmi stručně, vyjmenovává, nevykládá, jde o stručný výčet několika typů reakcí na neplodnost, kdy není jasné, zda jde skutečně přehled aspirující na široké popsání tématu, nebo spíš výběr těch nejtypičtějších projevů. Nepřináší žádné podrobnosti o prožívání a nepřipravuje čtenáře na témata, která budou pojednána v analýze. Resp. už zde je záběr témat zúžen, zejména v oblasti copingových strategií (např. i na základě zjištění z dat není možné prezentovat pouze efekt, kdy proces IVF sblíží partnery, když je z výpovědí patrné, že sblížení je pouze dočasné, a IVF naopak zjevně často přináší nějaký rozkol či oddálení). Tento příklad, vedle zjevné stručnosti, je pro mě indikací, že i klíčové téma psychických problémů je zpracováno povrchně a podstatné dimenze zde chybějí.

Kapitola o komunikaci postrádá často odkazy na citovanou literaturu, není tedy jasné, co je přehledem bádání, a co autorčím přesvědčením či zjištěními. Kapitola opět obecně, a velmi základně a výběrově, mapuje téma komunikace lékaře a pacienta, ale nijak téma nevztahuje k hlavnímu tématu práce. Navíc jsou zde zcela opominuty sestry, které ovšem hrají také v procesu IVF podstatnou roli.

K analytické části: autorka zvolila cestu představení čtyř případů klientek CAR, které postoupily IVF. To je legitimní postup, ale nelze jej nazývat

postupem podle grounded theory, protože zde žádný pokus o formulování teorie ani propojení jevů, pokud jde o jejich příčiny a následky, nebyl učiněn. Diplomantka přistoupila k tématu deskriptivně, což, jak vím, je spíše důsledkem časové tísně při dokončování práce. Deskripce je samozřejmě legitimním postupem, ale v práci příliš dochází k přebírání výroků respondentek jako výzkumných zjištění, což oslabuje analytickou výpověď práce. Prezentované zkušenosti všech vypravěček nakonec nejsou porovnány. Ke srovnání by možná mohla být využita schémata, která by tak dostala svůj smysl a srozumitelnost. Bohužel kvůli časové tísně nejde empirická část do žádoucích detailů, popis je statický, ignoruje vývoj a zkušenost klientů, u popisu komunikace popis nerozlišuje kategorie pracovníků. Praktická doporučení pro zařízení jsou pak zcela minimalistická. Zároveň podstatná témata práce zachycuje a její zjištění tedy odpovídají deklarovanému záměru a mají svou jednoznačnou relevanci.

Z formálního hlediska chybějí často odkazy na literaturu, odkazy v textu nejsou zcela v souladu se seznamem bibliografických citací. Z jazykového hlediska je práce psána čtivě a srozumitelně, ale obsahuje mnoho gramatických chyb a pravidelné hrubky ve shodě podmětu s přísudkem.

Předložená práce je podle mého názoru na hranici obhajitelnosti. Navrhuji ji hodnotit známkou mezi 3 a 4.